

הלפיד כיבה את מקצת האור | עביר קופטי

תאריך: 22 / 06 / 2004

על אף חסרונותיו הרבים, דו"ח ועדת אור היה יכול לשמש פתח לשינוי כלשהו ביחס המדינה לאזרחיה הערביים. המלצות ועדת לפיד סתמו עליו את הגולל. אמנם דו"ח ועדת החקירה הממלכתית (ועדת אור) היה מאכזב מכמה בחינות (בעיקר אי הטלת אחריות מיניסטרילית על רה"מ ברק והשר בן עמי, ואי הענשתם של השוטרים שירו במפגינים), אך היו בו גם מרכיבים חיוביים שוועדת השרים לעניין "ועדת אור" (ועדת לפיד) קברה.

דרישותיה של האוכלוסייה הערבית בישראל מסתכמות בשוויון לאומי ואזרחי, שוויון שבמדינה דמוקרטית מתוקנת לא אמור להיות מותנה. במדינה דמוקרטית זכויות הנובעות מהאזרחות הן אוניברסאליות, מוחלטות, ושוות לכולם. לעומת זאת, פרק החובות מוגדר על ידי האזרחים ואמור להיות מותאם לצרכים והאופי שלהם, שלעתים לא יהיו אחידים עבור כולם.

השירות הלאומי, האזרחי או הצבאי - שבעינינו אינם נבדלים - מהווה אחד היתרועים המובהקים ביותר שמדינת ישראל משתמשת בהם כדי להצדיק את מדיניות האפליה והדיכוי המתמשכת כלפי האוכלוסייה הערבית. בכך היא למעשה מסיטה את הדיון הציבורי באשר לבעיה האמיתית: אחריותה למצב הפוליטי, כלכלי, חברתי החמור ממנו סובלת האוכלוסייה הערבית.

גם אם נבחן את הנושא בהיבט המעשי, הניסיון ההיסטורי מלמד כי האזרחים הערביים שמשרתים בצבא (בני העדה הערבית הדרוזית, וחלק מהציבור הערבי הבדואי) לא זכו עד היום לשוויון אלא דווקא להעמקת האפליה: 83% מהאדמות של היישובים הערביים הדרוזים הופקעו, עשרות אלפי אזרחים ערביים בנגב חיים בכפרים בלתי מוכרים שאין בהם חשמל, מים, שירותי חינוך ובריאות. בכך מופרכת טענתם של רבים בציבור היהודי כי השירות הלאומי, על חלופותיו, הוא התנאי לקידום זכויותיהם של האזרחים הערביים.

גם אם נתעלם בדיון זה מן ההיבטים העקרוניים הללו, הרי שבמציאות בה הצבא הישראלי וכל המסגרות הביטחוניות והאזרחיות האחרות משרתות משטר כיבוש, בו העם הפלסטיני, שאנו חלק ממנו, מושפל ומדוכא בכל יום ויום, פוסלת מכל וכל את האפשרות לראות בנו משרתים באחד מהם, בכל דרך שהיא.

גיבוש תוכנית כלשהי לעידוד ההתנדבות בקרב צעירים ערבים היא עניין הנתון לשיקולה ולהחלטתה של ההנהגה הערבית בלבד, ואל לה לממשלה לקחת בה חלק. אם כך יהיו פני הדברים, הדבר יתרום לחיזוק העשייה הוולונטרית הלא-ממשלתית, שהיא אזרחית גרידא.

הגישה הפטרנליסטית הנשקפת מדו"ח לפיד, לפיה המדינה יודעת יותר טוב מהאזרחים הערבים מה טוב עבורם, מאפיינת גם את שאר ההמלצות בדו"ח. כך למשל ההחלטה להקים "רשות לקידום בני מיעוטים", שתוקם על ידי "המועצה לביטחון לאומי", מקבעת את ההתייחסות לאזרחים הערבים כאל סוגייה ביטחונית ולא פוליטית. ואם לא די בכך, הממשלה מתעקשת שלא לראות בנו חברה בעלת מאפיינים לאומיים - עוד עדות ליחס הממסד אלינו כנתינים ולא כאזרחים שווי זכויות.

בכך למעשה, ועדת לפיד לא נותנת מענה כלשהו לתופעת הגזענות כלפי האוכלוסייה הערבית שפשתה במדינה. אי לכך גם ההחלטה לקביעת "יום סובלנות" וחינוך לדו קיום הופכת למצג שווא, כאילו שורש הבעיה הוא בין האזרחים הערביים לאלה היהודים. הבעיה האמיתית היא בין האזרחים הערביים לבין מדיניות האפליה הלאומית: גזל הקרקעות, הרס הבתים, הרדיפה הפוליטית, חסימת הנגישות להשכלה הגבוהה, שלילת הלגיטימיות של האזרחות וההסתה המתמשכת.

ולבסוף, גם הרכב הוועדה בה שרים כגון איתם, הנגבי ואלון, אשר מסיתים השכם והערב נגד האוכלוסייה הערבית, הוא בעייתי. זאת, נוכח העובדה כי שרים אלו אחראים למצב הקשה ממנו סובלת האוכלוסייה הערבית, כפי שהצביעה על כך ועדת אור. במצב זה, לא יתכן שיהיו חלק מקביעת מהלכים למציאת פתרון בכל מה שנוגע למעמדם של האזרחים הערבים.

הכותבת היא דוברת **מרכז מוסאוא** לזכויות האזרחים הערבים בישראל.

כתבה זו הגיעה מהגדה השמאלית

<http://www.hagada.org.il/>

כתובת הכתבה:

<http://www.hagada.org.il/hagada/html/modules.php?name=News&file=article&sid=2400>